

LISTERIA MONOCYTOGENES JAKO PŘÍČINA SPONTÁNNÍHO ABORTU – POPIS TŘÍ PŘÍPADŮ

Ježová M.¹, Múčková K.¹, Koukalová P.²

¹Ústav patologie, Lékařská fakulta Masarykovy Univerzity a Fakultní nemocnice, Brno

²Oddělení klinické mikrobiologie, Lékařská fakulta Masarykovy Univerzity a Fakultní nemocnice, Brno

Souhrn

Předkládáme popis tří případů samovolného potratu vyvolaného *Listeria monocytogenes*, které byly diagnostikovány během epidemie listeriózy na sklonku roku 2006. Jednotlivé případy vykazovaly velkou shodu klinických i patomorfolických nálezů. Spontánnímu abortu v 19.–20. týdnu těhotenství předcházely febrilie. Fetální infekce byla miliárně diseminovaná, nejvíce postiženými orgány byly nadledviny, játra a plíce. Vždy byl přítomen pustulózní exantém. Při histologickém vyšetření placenty byla konstantním nálezem akutní chorioamnionitida s masivním pomnožením grampozitivních tyček v amniu. V jednom případě byla současně popsána akutní vilitida a intervillózní mikroabscesy. Diagnóza byla ve všech případech stanovena teprve pitvou. Ze vzorků zajištěných při autopsii byla listerióza kulturně potvrzena.

Klíčová slova: *Listeria monocytogenes* – listerióza – abort

Summary

Spontaneous Abortion Caused by *Listeria monocytogenes* – Report of Three Cases

This paper describes three cases of spontaneous abortion caused by *Listeria monocytogenes* which were diagnosed during the outbreak of listeriosis in late 2006. Both clinical and morphological features were highly consistent. The abortion between 19 and 20 weeks of gestation was preceded by high maternal fever. The fetal disease was miliary widespread with involvement of adrenals, liver and lungs in particular. There was always present a pustular rash. Histological examination of the placentas revealed acute chorioamnionitis with massive growth of gram-positive rods in the amnion in all cases. Acute villitis and intervillous microabscesses were additionally noted in one case. The diagnosis in all reported cases was not established until fetal autopsy. The final diagnosis was confirmed by microbiological examination using samples submitted during the autopsy examination.

Key words: *Listeria monocytogenes* – listeriosis – abortion

Čes.-slov. Patol., 44, 2008, No. 3, p. 71–74

Vyvolavatelem listeriózy je krátká grampozitivní tyčinka *Listeria monocytogenes* (*L. monocytogenes*). Historie listeriózy začíná oficiálně v roce 1924, kdy Murray, Webb a Swann popsali dosud neznámého vyvolavatele septikémie králíků a morčat (17). Nově izolovanou bakterii nazvali *Bacterium monocytogenes*. Na počest slavného britského lékaře Josepha Listera, zakladatele antiseptické chirurgie, byla později přejmenována na *Listeria monocytogenes*. První bakteriologicky ověřené lidské infekce vyvolané druhem *L. monocytogenes* byly popsány v roce 1929 Nyfeldtem (19). V Německu byl v roce 1949 pozorován epidemický výskyt dosud neznámého onemocnění novorozenců, které bylo podle charakteristických granulomů v různých orgánech popsáno jako granulomatosis infantiseptica (21); krátce poté byl Seeligerem identifikován jako původce rod *Listeria*. V Československu byl hromadný výskyt vrozené listeriózy i dalších klinických forem onemocnění zaznamenán v 50. letech minulého století. Příslušnost listeriózy k alimentárním nákazám byla definitivně rozpoznána až při epidemiích v Evropě a Severní Americe v 80. letech minulého století (22). Při bakteriologické analýze potravin je *L. monocytogenes* zjišťována převážně v různých druzích syrového masa. Z hlediska epidemiologického je významná kontaminace potravin určených k přímé spotřebě bez dalšího tepelného opracování – masné výrobky, uzené ryby, pochoutkové saláty, zrající a plísňové sýry, kysané zelí,

cukrářské výrobky aj. Onemocnění mají charakter sporadického výskytu nebo epidemií, lokálního i celostátního rozsahu (2, 6, 15, 16).

MATERIÁL A METODY

V průběhu roku 2006 jsme v Ústavu patologie Fakultní nemocnice Brno diagnostikovali tři případy listeriózy mezi 80 vyšetřovanými spontánními aborty (četnost 3,75 %). Fetopatologické vyšetření zahrnovalo standardně vedenou pitvu plodu a vyšetření placenty. Plody i placenty byly zaslány v nativním stavu s výjimkou jedné placenty fixované před transportem ve formalínu. Vzorky fetálních tkání a placenty pro histologické vyšetření byly běžně zpracovány, barveny hematoxylinem-eosinem a podle Grama.

K mikrobiologickému vyšetření byly při pitvě odebrány excize z placenty a/nebo jater a stěry smolky a/nebo žaludečního obsahu plodu. U každého případu byly takto zajištěny 3 různé vzorky. Kultivace byla založena na krevním agaru aerobně a anaerobně, k identifikaci hemolytických kolonií bylo užito barvení dle Grama, katalázový test a CAMP test. Druhá identifikace byla provedena pomocí biochemického testu API Coryne (BioMérieux). Sérotypizace byla zhotovena v Národní referenční laboratoři pro listerie.